

Friluftsliv viktig fråga för politikerna när Sverige går till val

Bättre information om allemansrätten, och lika villkor för idrott och friluftsliv. Det är några frågor som riksdagspartierna vill driva, visar en enkät som Svenskt Friluftsliv gjort. Ett flertal partier sätter friluftspråget högt i den kommande valkampanjen.

av Helena Åberg

1. Samma villkor för friluftsliv som för idrott

Idrott och friluftsliv går i många fall inte att skilja åt och därför bör de åtnjuta samma villkor, anser Svenskt Friluftsliv. Men så ser verkligheten inte ut just nu; Medlemmar i Riksidrottsförbundet får åtnjuta undantag i sociallagstiftningen men inte medlemmar i Svenskt Friluftsliv.

Några exempel som visar hur absurdt detta kan bli:

- Om Sportfiskarna genomför en ungdomssatsning och lär barnen om ekologin under vattenytan samtidigt som man fiskar, gäller regeln om 999 kronor. Om däremot Castingförbundet genomför en aktivitet (utan ekologiska inslag) och kastar prick med samma utrustning på land gäller ett halvt basbelopp (dvs. 22 750 kr).

- Om Livräddningssällskapet lär invandrarkvinnor att simma gäller 999 kronor. Om Svenska Simförbundet lär invandrarkvinnor att simma i samma bassäng gäller ett halvt basbelopp.

- När Friluftsrådet ordnar skidskola gäller beloppet 999 kronor. När en ening ansluten till Svenska Skidförbundet ordnar skidskola gäller ett halvt basbelopp.

– Vi är väl medvetna om den problematik Svenskt Friluftsliv tar upp, säger Gunilla Carlsson, (S). Det undantag som nu gäller för idrottsföreningar var ett sätt att lösa det problem som uppstod efter en dom i Regeringsrätten. För oss är det viktigt att alla inkomster, även de man får i samband med idrottsutövning, ger rätt till sjukförsäkring, a-kassa, arbetsskadeförsäkring och så vidare.

Alla partier utom S anser att villkoren borde vara desamma för idrott och friluftsliv. MP, C, M, KD och SD tänker också driva frågan.

Liberalerna är inte beredda att driva frågan men:

– Vi ser gärna också att avdragsrätten för gåvor till frivilligorganisationer återinförs och görs mer generell, säger Christina Örnebjär, (L).

2. Gärna friluftsdagar – men inom läroplanen

Friluftsdagarna har tagits bort från schemat i allt fler skolor. Idrottsdagar infördes i den svenska grundskolan på 20-talet och ändrades på 30-talet till friluftsdagar. Idag finns det inte angivet att friluftsdagar måste genomföras, det lämnats till skolornas tolkning hur ämnet Idrott och hälsa ska genomföras. Däremot finns det kunskapskrav i läroplanen. För varje ny läroplan har samhällsutvecklingen formulerat elevernas behov av rörelse i naturen, miljökunskap, idrott och hälsa.

Svenskt Friluftsliv vill återinföra friluftsdagar på schemat. Men trots att alla riksdagspartier anser att idrott och friluftsliv är viktiga för elevernas hälsa och välbefinnande är det bara MP och SD som är beredda att verka för att friluftsdagar åter blir en del av grundskolans läroplan. De andra partierna anser i huvudsak att utrymme för friluftsdagar redan finns inom befintlig läroplan och det är upp till varje skola eller kommun och organisera skoldagen eller skolåret så att eleverna rör på sig, även utomhus.

Moderaterna vill brett verka för mer rörelse under skoldagen.

– Det är därför vi driver frågan om mer gymnastiktimmor och idrott på fritids, menar Saila Quicklund, (M) och riksdagsledamot som är ansvarig för friluftspråget inom partiet.

Liberalerna vill utöka ämnet Idrott och hälsa med 100 timmar i grundskolan och främja framväxten av fler friluftsinriktade friskolor, som Ur-och-Skurförskolor:

– Det har visat sig att de är väldigt populära och vi ser gärna att fler sådana skolor etablerar sig, säger Christina Örnebjär (L).

Vänsterpartiet anser att det framför allt är en kommunalpolitisk fråga.

– Vi vill betona aspekten på friluftsdagar att alla elever måste kunna delta på lika villkor. Det förekommer att aktiviteter som exempelvis utförsäkring anordnas, där elevens familj får betala för deltagandet. Detta bryter mot principen om avgiftsfrihet i skolan, anser den kulturpolitiska talespersonen för (V), Vasiliki Tsouplaki.

6 frågor

1. Anser ni att Svenskt Friluftsliv borde ges samma förutsättningar som Riksidrotten om att få åtnjuta samma undantag i socialavgiftslagen?

och har ert parti för avsikt att driva denna fråga?

2. Anser ni att friluftsdagar är viktiga för Sveriges elever? Är ni beredda att verka för att friluftsdagar åter blir en del av grundskolans läroplan?

3. Hur vill ert parti verka för att skapa goda förutsättningar för friluftslivets utveckling? Kan ni tänka er att höja anslaget? Hur kommer friluftsprågorna att hanteras i ert valmanifest?

4. Hur ser ert parti på möjligheten att kombinera ett aktivt friluftsliv, starka markägareintressen och olika former av skydd för bl.a. skogsmarker.

5. Hur ser ert parti på vikten av att lägga in tätortsnära friluftsliv i planerna för nya bostadsområden och vid utrustning av miljöprogrammen? Vilka konkreta åtgärder vill ni se?

6. Anser ni att friluftsprågornas placering i Regeringskansliet eller riksdagen bör förändras? På vilka andra sätt vill ni arbeta för att höja friluftsprågornas status i samhället?

3. Höjda anslag

MP, C och SD vill öka anslagen till friluftslivets organisationer, medan S tycker att den stora höjningen de gjorde 2016 (från 27 785 miljoner kronor till 47 785 miljoner kronor) räcker just nu.

– Det visar regeringens ambitionsnivå, svarar Gunilla Carlsson (S).

L och KD prioriterar frågor som allemansrätten och markfrågor framför utveckling av friluftslivet. C har i sin budget en stor satsning på civilsamhälle, friluftsliv och integration. Även SD vill höja anslagen markant och även utreda möjligheterna för ett närmare nordiskt samarbete på området.

V vill pusha för statligt stöd till icke organiserad idrott och stöd till för Svenskt Friluftsliv. V anser även bl.a. att skog inom 300 meter från skolor, förskolor och äldreboenden bör undantas från åtgärder som inte främjar rekreativvärden.

M kommer att satsa stort på folkhälsa och jobb 2018, och där ingår friluftssektorn.

4. Bättre balans och mer information om allemansrätten och markägande

KD och C vill ha en utredning kring föreningsrätten och vilka regler som gäller för näringsverksamhet på annans mark med stöd av allemansrätten.

– Organiserat friluftsliv har vid olika tillfällen krockat med markägares intressen utan att samförstånd kunnat uppnås. När skador på skog, marker och nedskräpning medföljer finns det anledning att diskutera hur vi ska staka ut gränserna för en i dag otydlig lagstiftning, svarar Roland Utbult, kultur- och idrottspolitisk talesperson KD.

– Allemansrätt och äganderätt måste vara i balans, säger Aron Emilsson, SD.

Ett förslag är en utredning av terrängkörningslagen där en utredare bör ges i uppdrag att tillsammans med relevanta aktörer se över denna lagstiftning, vilket också Naturvårdsverket föreslagit.

M vill snabba på processen att avhysa människor som illegalt bosatt sig på någons mark.

V vill stimulera hyggesskogsbruk, både för den biologiska mångfalden och för rekreativvärden.

– Med ökade anslag för detta ges även förutsättningar att ersätta markägare för intrånget, säger V:s Vasiliki Tsouplaki.

S anser att skogsbruket i Sverige har två likställda mål, brukande och naturvård. Därför har S i regeringsställning ökat anslagen till värnandet av biologisk mångfald med över 1 miljard kronor mer jämfört med före valet 2014. Regeringen har också kraftigt förstärkt arbetet för skydd av natur, liksom MP.

Även MP arbetar hårt för att ställa om skogsbruket från hyggesskogsbruk till hyggesskogsbruk och därigenom värna skog och mark för friluftsliv.

– MP vill också utöka det informationsuppdrag som Skogsstyrelsens har gentemot skogsägare och få till stånd ett omställningsstöd, svarar talespersonen Niclas Malmberg.

En förbättrad information kring allemansrätten krävs och där är inte minst de organiserade verksamheterna viktiga, hävdar Liberalerna.

5. Natur och boende – levande bottenvåningar

Hur ska man planera in friluftsliv och kontakt med naturen i nya bostadsområden och upprustning av miljonprogramsområdena? Med fler höghus, svarar S. Med bättre stadsplanering, svarar MP. Med "levande bottenvåningar", svarar KD.

S vill råda bot på bostadsbristen och samtidigt utveckla utemiljön.

– En hel del nya bostäder kan skapas genom att utnyttja redan utnyttjad mark genom t ex förtätning och såväl nybyggnation som kompletteringsbebyggelse på höjden, menar Gunilla Carlsson (S).

Miljöpartiet vill ha en tät, grön och blandad stad, med närhet till friluftsområden.

– Det är en extremt viktig politisk fråga, säger Niclas Malmberg, (MP), inte minst ur ett folkhälsoperspektiv. Forskningen visar både tydligt hur viktigt det är för hälsan att människor frekvent rör sig i skog och mark, och att människor som bor med över tio minuters promenad från ett grönområde i mindre utsträckning tar sig ut. Vi behöver därför inte bara bygga nya bostäder – men bra bostäder med nära tillgång till friluftsliv.

M anser att det inte är bara viktigt för folkhälsan och trivseln att människor får bo i nära anslutning till sjöar, skogar och grönområden, det håller också uppe boendepriiser och bygger trygga bostadsområden.

Alla partier är överens om att närheten till natur och friluftsliv måste vara med i planeringen av nya bostadsområden och upprustning av miljonprogramsområden.

KD talar om "levande bottenvåningar" där ambitionen ska vara att bygga hela samhällen, med utrymme för barnomsorg, affärslokaler och tätortsnära friluftsliv.

SD vill ge Svenskt Friluftsliv i uppdrag och resurser för en nationell översyn av hur friluftslivet kan integreras inom fler samhällssektorer.

V betonar vikten av att ha bra samråd med föreningslivet, den kommunala kultur- och fritidsnämnden, de boende och andra berörda för att säkerställa att det finns med i planeringen. Närhet och tillgänglighet till service, kollektivtrafik och grönområden och friluftsliv är väldigt viktiga delar.

6. Friluftsliv samlade i ett departement?

Friluftsliv spänner över ett brett område som i dag är politiskt splittrat under flera olika departement och ämnesområden. Hur friluftslivets frågor är placerade i regeringskansliet har en historisk förklaring och flera olika politikområden är berörda. Naturvårdspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken, skogs- och jordbrukspolitiken, politiken för landsbygdens utveckling samt utbildnings- och forskningspolitiken är några av de politikområden som berörs av friluftslivet. Friluftslivets folkhälsoaspekter är centrala för friluftslivspolitiken, liksom kulturlivet och samhällsplaneringen.

L anser att det är rimligt att ansvaret för civilsamhällets villkor samlas i ett departement. Vilket departement det blir är mindre viktigt.

M utesluter inte behovet av en större samordning och förenkling givet det som sägs i frågan.

Roland Utbult, KD:

– Vi anser att frågor som rör friluftsliv och det civila samhället bör få en högre status och att man arbetar med dem på ett mer samlat sätt. Exempelvis handhar Kulturdepartementet idrottsrörelsen, Miljödepartementet ansvarigt för Svenskt Friluftsliv. Sociala företag såsom Fryshuset ligger under Ungdomsstyrelsen medan trossamfunden ligger under Socialdepartementet.

Inte heller KD har några konkreta förslag på hur det ska genomföras.

– I riksdagen är Kulturutskottet det utskott som hanterar de flesta bidrag till föreningar och då är det logiskt att också det ekonomiska stödet till friluftslivets föreningar hanteras där, anser till exempel MP men:

– Organiseringen i riksdagen eller regeringskansliet är inte det viktigaste för att höja friluftslivets status, säger Niclas Malmberg, MP. Därför jobbar vi inte för förändring av organisationsstrukturen för närvarande. I stället har MP sett till att regeringen kraftigt ökat det ekonomiska stödet till föreningarna och höjt anslagen till skydd och skötsel av värdefull natur, vilket kan komma friluftslivsorganisationerna till del. Vi har också drivit och fått igenom beslut om att sänka moms på naturguider och därigenom göra det lättare för fler människor att idka friluftsliv.